

ZAKAJ SEM BIL ZALOSTEN,

**Generalni državni tožilec Anton Drobnič
o iztekajočem se mandatu**

- Vrnili ste se z dopusta. Morda le zato, da pospravite predale in odidete v pokoj?

"Ne bo ravno tako. Glavni dopust me še čaka, šele jeseni bom začel s pospravljanjem."

- Je že znano, kdaj boste odšli? Datum vašega odhoda se pojavlja kar nekaj...

"Tudi sam natanko ne vem, saj je stvar odvisna od parlamenta. Znano je, da mandat generalnega državnega tožilca traja osem let, kdaj je začelo teči teh mojih osem let, pa je lahko sporno. Zakon, po katerem sem bil imenovan, takšne določbe ni imel, zato ni jasno, kdaj se je začel mandat: z dnem imenovanja, dnem prisega ali dnem dejanskega začetka izvrševanja funkcije. Pri drugih tožilih je veljal princip, da jim je mandat pričel teči z dnem dejanskega nastopa. Novi zakon pa določa, da se prične mandat z dnem prisega. Kate-ri zakon bodo v mojem primeru uporabili, ne vem, mislim pa, da bi morali prejšnjega. V tem primeru bi odšel s tretjim decembrom, po novem zakonu, ki ga je pravosodni minister pred časom omenjal, pa bi mandat končal zadnji dan decembra..."

- V vsakem primeru pa boste v leto 1999 stopili kot upokojenec...

"Gotovo."

- In v vsakem primeru ste svoj mandat izpeljali do konca.

"Upam, če mi bo Bog dal zdravje, se kaj hujšega v teh nekaj mesecih skoraj ne more več zgoditi."

ZLOČINI BREZ ENE SAME OVADBE

- Ko se ozrete nazaj na teh sedem let in pol na mestu generalnega državnega tožilca, kako bi ocenili svoje delo? Kaj so bili uspehi in kaj neuspehi?

"Ko sem postal generalni tožilec, sem si zastavil dva večja sklopa nalog: preobrazba tožilstva iz socialističnega, podrejenega politiki, v neodvisno strokovno tožilstvo, in poprava starih krivic ter pregon tistih, ki so te krivice storili. Prvi sklop se je, vsaj kolikor sam ocenjujem, zelo dobro posrečil, saj je tožilstvo formalno in praktično postalo samostojna strokovna ustanova, ki se ne ozira ne levo ne desno. Tožilstva delajo zelo samostojno, včasih celo preveč, saj tu in tam prezrejo celo mnenja višjih tožilstev. Poprava krivic, vsaj tistih, ki so bile storjene zaradi tožilstev v pravosodju, je v veliki meri stekla, marsikaj je bilo razveljavljeno. Neuspeh pa sem doživel pri pregonu storilcev medvojnih in povojnih zločinov."

- Kje je krivda za to?

"Začel bom pri sebi, saj sem bil morda premalo agresiven, morda sem ravno v želji, da ne bi deloval politično, bil premalo odločen in zahteven. Vseeno pa kot glavni razlog vidim popolno neobjektivnost, nezainteresiranost policije. Kriminalistična služba v vseh teh letih ni podala niti ene same kazenske ovadbe. Tožilci pa brez ustreznih podatkov in ovadb ne morejo narediti ničesar. Očitno je, da pri izvršni oblasti ni nobene volje za pregon krivcev za vojne zločine."

- Kljub temu da lahko tožilci po zakonu o kazenskem postopku usmerjajo delo policije?

"Poskušali smo jih usmerjati, pa ni šlo. S prvim notranjim ministrom Igorjem Bavčarjem sva načeloma soglašala, da je treba te zločine prijeti odkrivati takoj, vendar ni bilo narejeno nič. Ko je prišel za notranjega ministra Ivan Bizjak, sem bil prepričan, da se bova bolje ujela, saj je navsezadnje prihajal

iz iste stranke, SKD, kot jaz. Pa sva se srečala šele nekaj mesecev pred njegovim odstopom. Ko je zasedel to mesto Andrej Šter, je pokazal zavzetost in skušal nekaj storiti, ker pa je pri dveh njegovih predhodnikih stvar zaledenela na nižjih ravneh, tudi on ni mogel prebiti tega ledu. Bil pa je edini od dosedanjih štirih notranjih ministrov, ki je pokazal resno voljo, da bi na tem področju kaj naredili."

- Kako pa je s popravami krivic?

"Tožilci na vrhovnem tožilstvu smo vložili okoli tisoč zahtev za varstvo zakonitosti. To pravico smo dobili z osamosvojitvijo. Že prvi dan, 26. junija 1991, ko smo proslavljali, je eden od mojih namestnikov imel pripravljeno prvo zahtevo za varstvo zakonitosti in mi jo prinesel v podpis. To je bil primer Ota Vilčnika. Skoraj devet desetih obdolžencev, v korist katerih smo vložili zahteve za varstvo zakonitosti, je vrhovno sodišče oprostilo, nekaj sodb so razveljavili in vrnili v ponovno sojenje, v še manj primerih pa so sami znižali kazni, spremenili kvalifikacije ali jih delno razveljavili. Največ ljudi pa je bilo na vrhovnem sodišču oproščenih obtožbe. To poudarjam, ker so mi ves čas očitali, zlasti v poltretje leto trajajoči gonji Janeza Kocijančiča v parlamentu, da sem nezakonito odstopal od kazenskih pregonov. To preprosto ni res. V zadevah, kjer sem jaz imel pristojnost, smo vlagali zahteve za varstvo zakonitosti, nižja tožilstva pa zahteve za obnovo postopkov, vendar brez naših intervencij. Kar so delala prvostopna tožilstva, ko so umikala obtožbe, ker ni bilo utemeljenega suma kaznivega dejanja, so počela povsem avtonomno, brez kakršnihkoli navodil z moje strani, kot mi nekateri očitajo. Edina obnova postopka, pri kateri sem sodeloval, je bil Rožmanov proces."

- Zakaj pa ste se v primeru škofa Gregorija Rožmana vpletli v delo nižjega tožilstva? To vam očitajo kot eno strokovnih napak.

"To ni bilo vmešavanje v delo nižjega tožilstva. Vmešaval bi se, če bi nižjemu tožilstvu ukazoval, kako in kaj naj dela. S tem bi posegal v njegovo samostojnost in neodvisnost. Drugo pa je, če primer vzamem, ker sem hierarhično višji tožilec. To pravico mi daje zakon. To je evokacija, splošna pravica, ki velja za tožilec v Evropi."

- In zakaj ste to pravico uporabili prav v primeru Gregorija Rožmana?

"Ko sta nadškof Šuštar in tednik Družina vložila pobudo za obnovo postopka, sem dal zadevo ljubljanskemu tožilcu Tomažu Miklavčiču. On je zadevo odredil v delo enemu od svojih namestnikov. Ta je stvar vlekkel več kot leto dni, pred svojim odhodom pa je, ne da bi kaj odločil, vprašal za mnenje tednjega višjega tožilca Pavleta Dolenc. Dobil je izrazito politično, nestrokovno mnenje, da obnova postopka ne pride v poštev. O tem Miklavčiča niti ni obvestil, temveč je dan pred svojim odhodom s tožilstva zadevo poslal meni. Ker sem videl, da na ljubljanskem tožilstvu očitno nočejo pravno obravnavati tega primera, sem sklenil, da ga prevzamem sam."

- Kako daleč je danes ta zadeva?

"Nikjer, popolnoma na začetku. Okrožno sodišče v Ljubljani je po dobrem letu izdalo sklep, da obnove postopka ne dovoli. Na ta sklep sem se pritožil na višje sodišče v Ljubljani, ki je sklep razveljavilo in vrnilo zadevo v nov postopek na okrožno sodišče, vendar pred nov senat. To je bilo 16. novembra lani in do danes se ni premaknilo nič."

NAMESTNIK PARTIZAN

- Je res, da ste kljub svojemu pogledu na NOB ob prihodu na tožilstvo za svojega namestnika imenovali edinega partizanskega borca?

"Res, ne samo partizana, celo vosovca oziroma obveščevalca. Bil je, zdaj ne živi več, velik praktik, odličen organizator, zato sem ga imenoval za namestnika. Bil je tudi dober človek s smislom za humor. Ko so mu nekoč prišli povedati, da ga kot šef iščem, je odvrnil: Kar naj me išče, jaz sem njega iskal že leta 1944."

Anton Drobnič: "Tako kot se je mariborski tožilec zbal zase in za družino v zadevi Vollmeier in sem zato zadevo prenesel na posebno skupino, sem zvedel tudi za strah in obotavljanje tožilcev pri ovadbah zoper Jelinčiča."

KDO SE BOJI JELINČIČA

- O podobnih stvareh, torej vmešavanjih, govorijo pri delu tožilske skupine za posebne zadeve...

"Tudi oni imajo podobne težave. Ta posebna skupina, o kateri govorijo vse mogoče, celo na ministrstvu za pravosodje jo 'zmotno' imenujejo skupina za posebne namene, je predmet številnih napadov. Ima povsem iste namene kot vsi tožilci, to je pregon storilcev kaznivih dejanj, imenuje pa se, poudarjam, tožilska skupina za posebne zadeve. Ta skupina je samo organizirana oblika takega prevzemanja, ko višji tožilec neko zadevo vzame enemu tožilcu in da drugemu. Razlogi za to so različni: neki tožilec nečesa ne more delati, nima dovolj znanja in sposobnosti in tako naprej. Ko se je pojavil organizirani kriminal, zahtevni primeri pranja denarja, trgovine z mamili ali orožjem, nam je bilo jasno, da tega ne morejo obvladati vsi tožilci. Bolje je, da to delajo ljudje, ki to področje poznajo. Da pa ne bi pri vsaki zadevi iskali specializiranih tožilcev, ki bi jim lahko zaupali zahtevne primere, smo ustanovili to skupino specialistov. Politikanti pa to razumejo drugače: da je to posebne vrste tožilstvo za posebne Drobničeve namene. Pred dnevi so to zelo grobo zapisali tudi v uvodniku Dnevnika z naslovom Banana tožilci."

- Zakaj naj bi ta skupina, kolikor nam je znano, dobila v obravnavo tudi ovadbe zoper Mitjo Ribičiča in zgodovinarja Toneta Ferenc, hkrati pa ste umaknili ovadbo proti Vinku Levstiku.

"Nestrokovno je primerjati dve zadevi tako na pamet, od daleč. Tudi ni prav nič res, kar trdite v vašem vprašanju. V Levstikovi zadevi nisem imel ničesar pri odstopu od pregona. Zadevo je vodilo ljubljansko tožilstvo že zdavnaj pred spremembo režima in je, kot v mnogih drugih glede domnevnih domobranskih vojnih zločinov, že kakšnih šest let pred mojim prihodom ustavilo postopke oziroma sodišču predlagalo, da se postopki prekinijo. Po mojem mnenju so te postopke takrat nezakonito prekinili, saj za to ni bilo razloga in niso bili izpolnjeni zakonski pogoji. Ko sem prišel na tožilstvo, sem se o tem pozanimal, saj je bilo tudi v javnosti veliko zahtev, naj se objavi seznam domobranskih vojnih zločincev. Tožilci so mi dali poročilo in dejali, da so čakali na novega tožilca, ki naj odloči, kaj bo s tem. Pri prejšnjem tožilcu je veljalo načelo neukrepanja, češ, saj bodo ti domnevni zločinci kmalu pomrli. Zahteval sem poročilo ljubljanskih tožilcev, kaj je z zadevo Levstik. Tožilcu Miklavčiču in njegovemu namestniku, ki je pred leti sodeloval pri prekinitvi, sem rekel, da ločem, da postopek nadaljujeta. Kako, sem prepustil njima,

bodisi z iskanjem novih prič ali dokazov. Ljudje ne morejo biti celo življenje obtoženi, ne da bi bilo odločeno, ali so krivi ali ne. Ta direktiva za nadaljevanje postopka proti Levstiku zanje ni bila obvezna. Namestnik ljubljanskega tožilca ni nič naredil, da bi postopek ponovno stekel. Ko je Levstik javno najavil, da prihaja v Slovenijo, sem zahteval, naj se dogovorijo s preiskovalnim sodnikom, da Levstiku na meji vročijo vabilo na zaslišanje. Tako je tudi bilo. To je vse, kar sem imel opraviti s primerom Levstik. Zavzel sem se za nadaljevanje postopka, ustavili so ga na okrožnem tožilstvu, ko so po sodni izvedbi številnih dokazov presodili, da ni pogojev za nadaljevanje."

- Niste odgovorili na vprašanje, zakaj naj bi skupina za posebne zadeve prevzela ovadbe zoper Ribičiča in Ferenc?

"Tednik Mladina je zapisal že pred meseci, da Drobnič drugih stvari ne vidi in mu ležijo v predalu, primer Ribičič-Ferenc pa je nemudoma dodelil skupini za posebne zadeve. To sploh ni res, spis je še zdaj na moji mizi in ni še dodeljen nikomur. Predlog, naj ga dodelim skupini za posebne zadeve, mi je poslalo mariborsko tožilstvo, ker ima ta ovadba mednarodne razsežnosti in je politično ter medijsko odmevna zadeva. Ponavljam, da ga niti skupini za posebne zadeve niti drugemu tožilstvu še nisem dodelil."

- Zakaj pa ste skupini za posebne zadeve dodelili ovadbo zoper Zmaga Jelinčiča, ki je utemeljeno osumljen nasilništva, saj naj bi bil v Medvodah rekel, da so "volivci Jožeta Bernika golazen, ki bi jo bilo treba počistiti že leta 1945"?

"Primer Jelinčič je edina zadeva, ko je v postopku politik in ga obravnava skupina za posebne zadeve. Večkrat sem že javno povedal, zakaj sem jim ta primer dodelil - preprosto zato, ker eden od tožilcev to področje prava bolje obvlada. Drugega argumenta, ki je bil tudi pomemben, pa doslej še nisem javno povedal in ga bom zdaj prvič. Tako kot se je mariborski tožilec zbal zase in za družino v zadevi Vollmeier in sem zato zadevo prenesel na posebno skupino, sem zvedel tudi za strah in obotavljanje tožilcev pri ovadbah zoper Jelinčiča."

- Vlečete torej paralelo med Maksimiljanom Vollmeierjem in Zmagom Jelinčičem?

"V tem pogledu da. V prejšnjih zadevah, ki so se nanašale na Jelinčiča, so nekateri tožilci izrecno rekli, da ne bodo delali."

- Zaradi političnega strahu ali strahu za svojo varnost?

"Tega ne vem. Tožilec posebne skupine, ki obravnava nekatere primere v zvezi z Jelinčičem in ga ta javno napada, se ne boji. Ne razumite pa me narobe: nisem rekel, da je Jelinčič koga ustra-

hoval. Vseeno pa so nekatere zadeve čudne: letos spomladi je sodišče ponovno vprašalo parlament, ali daje Jelinčiču poslansko imuniteto v zvezi s sumom kaznivega dejanja z orožjem, ki naj bi ga bil storil, še preden je postal poslanec. Parlament je enkrat že odločil in Jelinčiču imunitete ni odobril. Nobene potrebe ni bilo za novo vprašanje. Parlament mu je sedaj podelil imuniteto. Morda je zdaj bolj jasno, zakaj se nekateri pravniki bojijo ali nočejo ukvarjati z zadevo Jelinčič."

- Kako pa je s primerom zloglasne naslovnice zgoščenke skupine Strelnikoff, ko Marija drži v rokah podgano? Tudi to ste vzeli enemu tožilstvu in dodelili drugemu.

"Zadeve Strelnikoff nisem nikomur vzel. Celjski tožilec je sam prosil, naj jo dodelimo drugemu tožilstvu, ker on ne želi delati na tem primeru."

- Zakaj?

"Preveč podrobnosti je, da bi se vanje spuščal. Med drugim je bil mnenja, da v bistvu ni dokazov, kdo sploh je v tej skupini, da vsi člani skupine niso identificirani in da bo zato zadevo ustavil."

- Se šalite ali govorite resno?

"Povsem resno. V primerih ko storilci niso znani, jih je pač treba iskati. S tožilčevim izmikajočim se in premalo strokovnim stališčem nismo soglašali in primer sem dodelil mariborskemu tožilstvu."

- Zakaj prav mariborskemu?

"Ker je geografsko najbližje."

- Pa bo celjski tožilec, ki je prvi obravnaval ta primer, zaradi svoje - recimo temu - lenobe ali nestrokovnosti disciplinsko ali kako drugače odgovarjal?

"Tako ostro pa tega ne morem opredeliti."

- Kako pa tožilci sploh disciplinsko odgovarjajo? Znana je domnevna napaka celjske tožilke v primeru Štorman, ko je država morala plačati visoko odškodnino.

"Zadeva Štorman-Zupan še ni končana in o njej ne morem govoriti. Disciplinsko sodišče pa je formirano, predsednik prvostopnega disciplinskega sodišča je sodnik vrhovnega sodišča Stefan Horvat. Disciplinsko sodišče še ni razsodilo v nobenem primeru, dva pa sta pred obravnavo. Enega je predlagal pravosodni minister, ki ima poleg mene to pravico, enega pa jaz. Primera tačas obravnava disciplinski tožilec, sicer vrhovni tožilec Mirko Vrtačnik. Zadevo Zupan sem dal temeljito raziskati, saj s predlogom pravosodnega ministra po strokovni plati nisem bil zadovoljen. Zadeva je pri nas v strokovni obdelavi, disciplinskega postopka zoper to tožilko pa sam nisem sprožil."

- Enega pa ste vendarle?

"Sem, prijavil sem nekega drugega tožilca. Ta naj bi vozil v vinjenem stanju, odklonil odvzem krvi in se kregal s policisti. Nato naj bi v zgodnjih jutra-

KO SO ME ZDAJ UBRANILI

njih urah šel k nekemu dekletu, tam razgrajal, se ob prihodu policije metal po tleh, skratka, uprizoril naj bi bil pravi cirkus. Zdelo se mi je, da takšno ravnanje ni primerno za tožilca in predlagal sem uvedbo disciplinskega postopka."

- In kakšne so lahko disciplinske sankcije?

"Zmanjšanje plače, ustavitev napredovanja za določen čas ali razrešitev v najhujših primerih."

POSKUSI PODREDITVE

- Ob vaši oceni o neodvisnem tožilstvu se najbrž marsikomu dvigujejo lasje, češ, prav Drobnič je tisti, ki je tožilsko funkcijo najhujše politiziral. Med ostrimi ocenami vašega ravnanja, povezanimi z vašimi nastopi ob dnevu upora proti okupatorju, pa je še posebno zanimiva Slivnikova v predzadnjem Magu: da ste nekakšen agent nomenklature, saj počnete natanko to, kar ta hoče...

"Slivnik ne more iz svojih zarotniških predstav, vendar ni izviran. Ivo Žajdela me je že pred leti v nekem slovensko-ameriškem časopisu obtožil enako: da so poskusi moje razrešitve, ki jih Kocijančič uprizarja v državnem zboru, dogovorjeni med menoj in njim. Vendar je, drugače kot Slivnik, vsaj povedal, kak smisel naj bi ta dogovor imel: Kocijančič bo obdržal svoje volivce, Drobnič pa stolček."

- Morda, oprostite, Slivnik misli, da ste za tako preračunavanje preneumni, češ, nihče razen vas ne bi dvakrat ponovil takih besed o partizanih, pa še za isti levi časopis.

"Saj veste, da doslej še skoraj nobenemu novinarju nisem odrekel pogovora in nisem gledal, kakšen je časopis, ki bo pogovor objavil. Morda je to res naivnost, vendar tačas ne bi razlagal, zakaj sem v zdaj 'sporno' izjavo v Primorskih novicah in nato v intervjuu privolil. Vsekakor sem to storil zavestno."

- Vam je po vseh teh odmevih žal?

"Ne, nasprotno. Zadnjič so mi v neki družbi Primorci, med njimi je bilo tudi nekaj partizanov, čestitali, češ, po teh vaših izjavah so se ljudje na Primorskem začeli spraševati, kaj se je med vojno v resnici dogajalo. In to je moj edini namen - da bi se začeli pogovarjati, pa ne čustveno, ampak racionalno. Ne o tem, kaj smo želeli, nad čim smo bili navdušeni, ampak kaj je to za narod in Slovenijo pomenilo, ali se je to splačalo vsem ali le partiji. In ta namen je dosežen. Ogromno ljudi me nagovarja. V soboto sem se ustavil na Štajerskem na neki črpalki in ko sem rekel črpalniku, da bom kupil še Večer s Kučanovim intervjujem, ker me ta menda omenja, mi je črpalnik odvrnil, dajte še kaj povedati, da se o teh stvarih končno začne govoriti."

- Pa se vam zdi mesto generalnega tožilca primeren prostor za spodbujanje debat o medvojnem in povojnem dogajanju? Navsezadnje se tudi v svoji stranki, SKD, med tožilskim mandatom niste hoteli bolj angažirati.

"Gre za moj pogled na zgodovinsko dogajanje in to nima s tožilsko funkcijo nobene zveze. Naj preidem na vročo temo, ki ste jo v zvezi z menoj načeli v intervjuju s predsednikom Kučanom. Predsednik je med drugim rekel: Če človek ne zmore uskladiti svojih stališč - do katerih ima ustavno pravico - s svojo ustavno dolžnostjo, je to problem za državo in družbo. Glejte, tu imam vabilo od 2. 2. 1977, podpisal ga je sekretar Milan Kučan, za sestanek minikordinacije, tajnega organa, ki je na tajnih sejah odločal o javnih zadevah. Kučan je vabilu priložil svoj referat 'Socialistična družba - učitelj(verniki) - šola', v katerem je zapisano, da 'učitelj lahko svojo družbeno vlogo uresničuje le, če je njegovo delo skladno s smotri in cilji samoupravne, neuvrščene socialistične družbe in države in če je zavzet za socialistične samoupravne družbeno-ekonomske odnose v teoriji in praksi, tako v šoli kot zunaj nje. Učitelj, ki tej zahtevi socialistične družbe ni kos, naj menja poklic'. Če prevedemo to stališče iz samoupravno-komunistične latovščine v normalen jezik, pomeni: učitelj ima ustavno pravico biti veren, ne sme pa tega javno izpovedovati, ker potem ne more uresničevati družbeno opredeljenih učno-vzgojnih smotrov. Istovetnost

ČOLN IN OVADBE

- So kakšni korupcijski primeri, ko je policija začela zavirati delo tožilstva zaradi bojzani, da so vpleteni tudi njeni ljudje?

"Izrazit primer je bil Depala vas. Sedaj takšnega primera ne poznam. Posebno vprašanje je policijski čoln, kjer je bila vložena ovadba zaradi suma sklenitve škodljive pogodbe, kriminalisti pa so govorili, da se ukvarjajo v zvezi s tem čolnom s še težjimi stvarmi, bilo je razumeti, da bo šlo za še težje ovadbe zaradi osebnega okoriščanja ipd. Potem pa ni razen ovadbe o škodljivi pogodbi prišlo iz policije nič. Samo sprašujem se lahko, sklepati pa ne morem, ali je policija delala temeljito ali ne."

totalitarnega komunističnega vzorca v tedanjem in sedanjem citatu je očitna. Gre za totalitarno logiko, da sme človek ustavno pravico do svobodnega izražanja mnenj uresničevati samo doma znotraj štirih zidov, zunaj pa mora delati tako, kot 'mi' zahtevamo, če hoče obdržati svojo funkcijo."

- Vi ste jo kljub vsemu obdržali.

"Ko so ta ponedeljek v državnem zboru spet razpravljali o meni in proti meni nič naredili, so bili nekateri poslanci celo ponosni, češ, Drobnič smo obdržali. Sam pa sem bil zelo žalosten."

- Zakaj?

"Ker so poslanci očitno mislili, da je to zadeva Drobnič, pa ni. Tiče se slovenske svobode, tega, da ima vsak državljan pravico do svobodnega mnenja in javnega nastopanja (če ne gre za kaznivo dejanje). Noben poslanec, tako sem vsaj razbral iz medijev, ni vprašal, po katerem zakonu je vlada pristojna za oceno in obsodbo mojih izjav, za odločanje, katera zgodovina je prava, od kod ministru za pravosodje pristojnost, da odloča in javno navaja, kdaj in kaj generalni tožilec sme govoriti. Vpričo poslancev je bil predstavljen novi totalitarizem. Ti pa niso ničesar slišali..."

- Vendar je tudi dr. Boštjan M. Zupančič že pred leti opozoril, da bi morali sprejeti konsekvence zaradi svojega političnega opredeljevanja. Češ, celo tam, kjer je državni tožilec izrazil politična funkcija, bi moral v takšnem primeru odstopiti.

"Moje izjave niso bile politične. Tudi niso bile dane pri izvrševanju moje funkcije. Le nekatere reakcije so bile

politične. Tam, kjer je tožilec izrazil politična funkcija, si tožilec niti tega ne bi upal, ker ve, da je odvisen od politike. Pri nas pa to ni politična funkcija. Tudi pri nas so bili prav pred kratkim izraziti poskusi, hujši kot pod prejšnjo pravosodno ministrico, da bi s spremembo zakona podredili tožilstvo izvršni oblasti, ministrstvu za pravosodje, in da bi generalni tožilec postal eden od državnih uradnikov v tem ministrstvu."

V Franciji, denimo, so letos izpeljali reorganizacijo tožilstva v večjo samostojnost. Zanimivo je, da so francoski tožilci ponudili, da bi prišli k nam predavati o teh spremembah. Vendar je naše ministrstvo za pravosodje to brezplačno ponudbo zavrnilo. Bilo je prav v času, ko so pripravljali spremembo zakona, ki bi našo tožilstvo podredila ministrstvu. Potem smo se morali tožilci užaljenim francoskim kolegom opravičevati."

KAKO JE KUČAN ZAPRL VRATA

- Predsednik Kučan pravi, da se z njim ne pogovarjate...

"Druga huda predsednikova strokovna napaka je njegova definicija moje funkcije. Rekel je, da je državni tožilec prvi po funkciji poklican spoštovati zakone. V ustavi piše le, da smo pred zakonom vsi enaki. Tožilec ni nič bolj dolžan spoštovati zakonov kot denimo Kučan, v Sloveniji niso eni bolj in drugi manj dolžni spoštovati predpisov. Potem pa Kučan še pravi, da bi se moral generalni tožilec pogovarjati s predsednikom države o družbenih problemih,

ki jih tožilstvo opaza pri pregonu kaznivih dejanj. Nekaj podobnega je napisal tudi v pismu, ki ga je poslal vladi in ga sam nisem videl, prebral pa sem v medijih: da je glavna dolžnost tožilca varovanje zakonitosti. Po njegovem sem s svojim ravnanjem kršil ustavo in zakone. Dam mu prav, toda očitno misli predsednik na prejšnjo ustavo in zakone, naše sedanje ustave in zakonov pa sploh ne pozna."

- Lahko to argumentirate?

"Tožilec kot glavni varuh zakonitosti je totalitarni komunistični izum in je bil najboljši orodje tedanjega režima. Tačas ga ne pozna več nobena država razen Rusije. Ko sem bil pred letom in pol pri ruskem generalnem prokurorju na slovesnosti ob 250-letnici ruskega tožilstva (tožilci so nosili vojaške uniforme, generalni tožilec je bil v generalni uniformi), sem videl, da je pregon storilcev kaznivih dejanj za ruske tožilce postranska stvar. Tam je glavno delo tožilca varovanje zakonitosti in ruski prokuror je imel vsaj do tedaj pravico razveljaviti katerikoli akt katerekoli osebe razen predsednika Jelcina. Še nekaj mesecev pred mojim prihodom so lahko razveljavljali celo akte podjetij!"

Ta miselnost totalitarnega sovjetskega sistema je veljala tudi pri nas in šele z novo slovensko ustavo se je to spremenilo - odslej je tožilecva naloga preganjanje storilcev kaznivih dejanj. V bivšem režimu je bil Kučan res prejemnik posebnih tajnih tožilskih informacij, republiški tožilec je bil član tajnih koordinacij in je tam tudi ustno poročal o družbenih problemih, potem pa so tajno krojili, šivali in uničevali svobodo Slovenije in njenih ljudi. Vendar bo moral gospod predsednik pozabiti na tiste čase in uresničevati svojo funkcijo po novi ustavi in zakonih. Ena od mojih nalog je bila prav to, iztrgati tožilstvo iz teh totalitarnih konceptov in ga vzpostaviti kot neodvisni strokovni organ za pregon storilcev kaznivih dejanj."

- Bi se udeležili sestanka s predsednikom Kučanom, če bi vas nanj povabil?

"Z vsakim, ki me je na ustrezen način, kot se spodobi, povabil, sem se pogovarjal. Seveda pa sem vsakokrat premislil, ali je to moje ravnanje v skladu z zakonom in funkcijo tožilstva, ali določeno informacijo lahko dam, in vsakič, ko se mi je zdelo, da ne, sem pogovor odklonil. Enkrat ali dvakrat sem odklonil tudi obisk pri predsedniku Drnovšku."

- Vas je predsednik Kučan kdaj povabil?

"Ne."

- Ali ne bi s Kučanom dala najlepši dejanski prispevek k spravi, če bi se o teh stvareh na kakšnem srečanju pogovorila iz oči v oči?

"Na protokolarnih srečanjih sva si nekajkrat stisnila roko, si pa razen pozdrava nisva imela česa povedati. So namreč zaprta vrata, ki jih je zaprl gospod Kučan."

- Kaj hočete reči?

"Kot veste, so nekaj dni pred osamosvojitvijo Slovenije začeli zbirati podpise za mojo razrešitev in prvopodpisani je bil gospod Kučan, za njim vse predsedstvo razen Ivana Omana. To samo po sebi še ne bi bilo tako hudo, čeprav je zelo čudno, da se predsednik pridruži politični gonji Zveze borcev. Huje je bilo, ko je Kučan na tiskovni konferenci z mednarodno udeležbo izjavil, da je Drobnič član prepovedane nacistične organizacije (Nove slovenske zaveze, op. p.). Pod vplivom tega so skušali to organizacijo tudi prepovedati, angažirali so celo dva zgodovinarja, da bi ocenila, ali je bila medvojna Slovenska zaveza nacistična..."

- In kaj sta ugotovila?

"Da Slovenska zaveza, med vojno ilegalna organizacija, ni bila nacistična, ampak protinacistična. Kljub temu pa ni g. Kučan nikoli niti malo, vsaj zasebno, namignil, da preklicuje to svojo javno izjavo. Sam pa seveda na protokolarnem sprejemu ne morem stopiti k njemu in se z njim pričkat, hinavsko smehljati se pa tudi ne."

KAJ VSE SO ŽE PISALI

-Neki tožilec je nekoč o vas zasebno dejal, da po njegovem zaradi svoje o-

bremenjenosti s preteklostjo ne bi smeli kandidirati za to funkcijo, da pa vas po svoje razume, saj so vam partizani oziroma komunisti ubili brata.

"Svojih sedanjih izjav ne navezujem na osebna čustva, stvari poskušam razlagati racionalno in se sentimentalnim občutkom izogibam. Moj sporni odgovor v Primorskih novicah o partizanih kot kriminalcih pa je bil seveda odgovor na vprašanje, kako smo leta 1941, 1942 doma na Blokah doživljali partizane. Povedal sem po resnici: partizanov sem takrat videl zelo malo in to takrat, ko so prišli in odpeljali iz naše kašče vse, kar je družina z devetimi mladoletnimi otroki premogla. Vas je spomladi 1943 pogorela do tal, pa je po dveh dneh prišla brigada in vzela očetu edini voz ter par volov, ki jih je rešil, nanj je naložila ožgani krompir iz goreče kleti, zadnji lonce masti. Jasno, da smo takrat te ljudi štel za razbojnice, tatove, zdaj ko sem že poklicno deformiran, uporabljam izraz kriminalci. To sem govoril o svojem tedanjem ne sedanjem doživljanju."

- Toda v zvezi s sedanjim praznikom.

"Danes me zanima, kaj za slovenski narod pomeni podatek, da je med celotno okupacijo umrlo v Sloveniji le okrog tisoč vseh okupatorskih vojakov, Madžarov, Italijanov in Nemcev, da pa je bilo samo po vojni pobitih okoli 20 tisoč 'belih', da ne govorimo o padlih partizanih in belih med vojno. Pravijo mi, da ne priznavam pravice do upora. Ljudstvo ima pravico do upora okupatorju, toda ta upor mora biti v skladu s predpisi mednarodnega vojne prava, zlasti pa racionalen. Za tak pogovor, kaj je bilo dobro in kaj ne, pa nekateri očitno še danes niso sposobni in se izogibajo odgovorom. Ko sem bil dogovorjen na TV-Slovenija za nastop v oddaji Pro et contra, so se moji sogovorniki na drugi strani kar po vrsti umikali. Sodelovanje so odklonili Dolničar, Stanovnik, Zlobec. Na koncu so mi ponujali Spomenko (Hribar op.p.), pa sem se uprl, ker smo se zmenili, da se bomo pogovarjali medvojni udeleženci z obeh strani."

- Tudi vi ste se izognili, tako smo prebrali v Mladini, odgovoru na vprašanje, ali je res, da ste se vi ali vaš brat šolali v Ljubljani na italijanski fašistični šoli.

"Mladina je večkrat pisala o mojem življenju in iz podatkov o letnici mojega rojstva, iz tega, da sem šel v Ljubljano v gimnazijo še v stari Jugoslaviji in še v njej naredil prvi razred, je jasno, da med vojno nisem mogel biti v osnovni šoli, od koder naj bi bil šel v italijansko fašistično šolo. Leta 1943, ko naj bi se bilo to po pisanju Mladine zgodilo, sem bil star že petnajst let. Šola se začne prve dni septembra in tudi če bi šel v italijansko šolo, bi lahko bil v njej le nekaj dni, v fašistični pa sploh ne, saj je fašizem padel 25. julija 1943, Italija pa kapitulirala 8. septembra. Tudi ni res, da so me od Mladine o tem kaj vprašali. Pred časom je Mladina še pisala, da je Anton Drobnič vojni zločinec in šele na koncu članka je bralec, če je vztrajal do konca, izvedel, da ne gre zame, ampak za drugo osebo z enakim priimkom. Niti ta druga oseba ni bila obsojena za vojni zločin."

- Kljub vsemu boste očitno dočakali konec mandata. Kaj boste počeli ko boste v pokoju? Na praznovanju svoje 70-letnice ste napovedali, da boste poslej bolj aktivni v svoji stranki, SKD.

"To je ena od možnosti, vendar mislim, da za operativno politiko pri teh letih nisem najbolj primeren."

- Bojda zelo favorizirate Barbaro Brezigar kot svojo naslednico. Nekateri so vzeli zares celo vašo, domnevajo da šaljivo pripombo, ko ste po vrnitvi z dopusta rekli: Pa saj so tu samo ženske, skrajni čas je, da postane novi šef ženske.

"Res sem to rekel, vendar vpričo dveh žensk, ki sta obe kandidatki za funkcijo generalnega tožilca. Mislim, da bi gospa Brezigar lahko bila dobra šefinja, saj pozna stroko, je temeljita, odločna in ima zahteven odnos do sodelavcev in policije. Večkrat pa sem že poudaril, da je v vrstah državnih tožilcev več takih, ki bi lahko bili dobri šefi."

DARKA ZVONAR PREDAN
VOJISLAV BERCKO

"Tožilec ni nič bolj dolžan spoštovati zakonov kot denimo Kučan..."

Posnetka: MIRAN SLUNJSKI